

נהמרת יצחק

בסייעתא דשמיא | נצבים תשפ"א | גליון מס' 107

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם וכו' מחטב עציך עד שאב מימך, (כ"ט ט' - י').

מבואר בפרשה שמשה רבינו הודיע לכל בני ישראל שיש כריתת ברית בין הקב"ה לעם ישראל.

והנה הא שהזכיר דווקא עד שאב מימך, נראה, שאם נדקדק נמצא שמשה רבינו פירט כאן עם ישראל בעשר בחינות, ולכאורה אף שמצינו כמה וכמה פעמים חלוקה לעשר, מכל מקום צריך ביאור מהו הני עשרה.

והנה עיין מה שכתב הגר"א, באדרת אליהו⁽¹⁾, וזה לשונו, ראשיכם וכו' כי הם חמשה מנהיגי ישראל כמו שביארנו בישעיה, (ועיין שם 'א' ה'), שמבואר שהם השרים⁽²⁾, טפכם נשיכם וגו', הם חמשה הסרים למשמעותם של החמשה מנהיגים, ע"כ, ולכאורה הפירוט הוא, 1. ראשיכם, (שרי אלפים), 2. שבטיכם, (שרי המאות), 3. זקניכם, (שרי חמישים), 4. שטריכם, (שרי עשרות), 5. כל איש ישראל, וכנגדם חמשה, 6. טפכם, 7. נשיכם, 8. גרך, 9. חטב עציך, 10. שאב מימך.

ובביאור הדבר נראה, דהך כריתת ברית הוא לגבי עבודת השם, וכמו שכתוב בהמשך למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים, והיינו שמשפיעים החמשה ראשים לאידך החמשה שילמדון לעבוד את ה'.

והנה תינח טף ונשים וגרים, שהם הסרים למשמעותם, ועל המנהיגים ללמדם, אך צריך ביאור מה מיוחד בחוטב עציך ושואב מימך.

ונראה דעיין רש"י מחטב עציך, וזה לשונו, מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה כדרך בימי יהושע וכו' ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים, ע"כ, ולכאורה היינו מה מצינו, כמו שאצל יהושע הכנענים (הגבעונים) שבאו להתגייר, היו חוטבי עצים ושואבי מים, כמו כן בימי משה החוטבי עצים ושואבי מים היו כנענים שבאו להתגייר.

והנה לגבי יהושע מצינו שמה שנתנם לעבודות אלו היה לצורך עבודת המשכן, וכדכתיב (יהושע ט' כ"ז), ויתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח ה' עד היום

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום וגו'.

משה מודיע לבני ישראל 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחקה הוא: לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו'.

א

הנה כתב המצוה עם ה"א הידיעה, ופירושו הוא שזה מצוה ידועה, ובביאור איזה מצוה מסויימת מדובר כאן, מצינו בזה מחלוקת ראשונים.

מדברי רש"י מבואר שהמצוה האמורה כאן היא התורה, דכתב בד"ה כי קרוב אליך הדבר, וזה לשונו "התורה נתנה לכם בכתב ובעל פה", ע"כ, פירוש שהדבר של המצוה הזאת היא התורה, הרי שפרשה זו מדברת על התורה.

ולכאורה כן מבואר גם בדברי הרמב"ם, שכתב בפרק ג' מהלכות תלמוד תורה הלכה ח', וזה לשונו "כתוב בתורה לא בשמים היא ולא מעבר לים היא, לא בשמים היא לא בגסי הרוח היא מצויה ולא במהלכי מעבר לים היא, לפיכך אמרו חכמים לא כל המרבה בסחורה מחכים, וצוו חכמים הוי ממעט בעסק ועסק בתורה", ע"כ, הרי שפרשה זו של המצוה הזאת איירי בענין מצות תלמוד תורה.

אמנם לכשתידוק נראה דמכל מקום עדיין שאני מצוה זו לפירוש רש"י ממה שפירש הרמב"ם, דהנה לפי רש"י לא נפלאה פירושו שאין התורה מכוסה ממך, ולא בשמים היא פירושו שאם התורה הייתה בשמים היית צריך לעלות אחריה, ואם כן הציווי כאן הוא לגבי מה שהאדם צריך ללמוד את התורה, אך לפי הרמב"ם אף שפרשה זו מדברת בענין לימוד התורה, אין זה על עצם חובת הלימוד, אלא הציווי הוא על ההכנה מצד האדם עצמו שהאדם לא יהיה בשמים וכן שהאדם לא יהיה מעבר לים, רק שיהיה מוכשר לתורה.

איברא עיין ברמב"ן שכתב דהיכן שמדבר על התורה אומר כל המצוה אשר אנכי מצוך היום, ולא רק המצוה הזאת. ומשום הכי כתב שאין המצוה כאן קאי על התורה אלא המצוה כאן היא מצות התשובה, ומה שכתוב המצוה הזאת, פירוש המצוה המסויימת שהיא המצוה הנזכרת בפרשה שלפני זה שהיא התשובה, וכדכתיב והשבות אל לבבך, וכן כתיב שם ושבת עד ה' אלקיך, ואם כן מצות התשובה זו היא המצוה המיוחדת הנזכרת כאן, עיין שם.

והנה לגבי קושיית הרמב"ן, שלא כתוב כאן כל המצוה כפי שצריך להיות כתוב על התורה, רק המצוה, יש ליישב לפי דעת רש"י והרמב"ם, דאיירי בתלמוד תורה, שמכל מקום נרמז כאן בקרא, דהא כתיב כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום, ומצוה זו (עם ה"א הידיעה, כנזכר), היא המצוה שעליה נאמר אשר אנכי מצוך היום, והנה לשון זה מצינו לגבי לימוד התורה⁽¹⁾, כמו שכתוב בפרשת שמע ישראל וגו' והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ושנתנם לבניך ודברת בהם וגו', הרי שהמצוה שאנכי מצוך היום היא תלמוד תורה.

והנה יש לומר שביסוד הדברים הרמב"ם והרמב"ן לשיטתייהו אזלי, דהנה הרמב"ן פירש דקאי על מצות התשובה הנזכרת בפרשה שלפניה, ובאמת זה גופא שהפרשה היא

(1) ועי' תיקו"ז תי' כ"ב (ס"ד):.

(2) ועי"ש שהם כל ראש, לבב, מכף רגל, ראש, מכף רגל עד ראש, ועי"ש (פסוק ו') שהם ראש העדה, עיני העדה, לב העדה, פה העדה, ורגלי העדה.

הזה אל המקום אשר יבחר, עיין שם, והנה עיין בסוגיא ביבמות (ע"ט.), ומשמע שם שתקנת יהושע הוא המשך מתקנת משה רק שמשה תיקן לשעתו ויהושע תיקן לדורות, עיין שם, ואם כן מה שמשה עשה אותם חוטבי עצים ושואבי מים אין זה סתם חוטבי עצים וכו', אלא לעבודת המשכן, ודו"ק.

ולפי זה מבואר אמאי הזכיר הנך תרתי מפני שגם הם בעבודתם צריכים לסור למשמעתם של המנהיגים, וכמבואר שהברית הייתה לעבודת ה'; למשפיעים ולסורים למשמעתם, ודו"ק.

פן יש בכם איש או אשה וגו' (כ"ט י"ז).

מבואר שאם יש איש או אשה שלא יקבלו על עצמם את הברית וכו', ומחה ה' את שמו וגו', והנה בנוסף לזה כתיב גם **והבדילו ה' לרעה וגו'.**

ולכאורה קשה שאם מחה את שמו מה שיך תו להבדילו, הרי כבר נמחה שמו³.

ונראה דעיין בעל הטורים, וזה לשונו, **והבדילו ה' לרעה**, בגימטריא 'הנ"ה ז"ה ירבע"ם' (394), ע"כ, ונראה שברמז זה יתורץ הסתירה בין שני הפסוקים, והיינו שאפשר לקיים שניהם, וכמו מה שהיה אצל ירבעם.

והיינו שמצינו שאצל ירבעם היה שני דברים, חדא מה ששנינו בסנהדרין (צ.), שאין לו חלק לעולם הבא, ועוד מצינו אצלו שהוזכר לרעה, עיין אבות (פרק ה' משנה י"ח), 'ירבעם שחטא והחטיא את הרבים, חטא הרבים תלוי בו, עיין שם.

ולפי זה שפיר יתפרשו שני הפסוקים, דהא דכתיב **ומחה ה' את שמו מתחת השמים**, זה מדבר על האדם עצמו, שאין לו חלק לעולם הבא, והיינו **מתחת השמים**, ועוד מה דכתיב **והבדילו ה' לרעה**, זה מדבר על החלק השני, מה שמוזכר לרעה לדראון עולם, שחטא הרבים תלויה בו, וזה יהיה **מכל שבטי ישראל** והשתא מדויק מה דכתיב **והבדילו ה' לרעה**, ודו"ק.

העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ וגו' (ל' ט"ט).

ענין עדות זו פירש רש"י, וזה לשונו, (דבר

מיירי על תשובה, תלוי אם יש בכלל מצוה של תשובה², דהנה מצינו בזה פלוגתא בין הרמב"ם להרמב"ן, דהרמב"ן אכן פירש דיש מצוה של תשובה, וכמו שכתוב לעיל (ל' ב'), **ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו וגו'**, ופירש הרמב"ן, שתשוב אל ה' בכל לבבך ובכל נפשך ותקבל עליך ועל בניך לדורותם לעשות את כל אשר אנכי מצוך היום כאשר עשו בגאולה השנית וכו', עיין שם. והיינו שלמד מפרשה זו מצות עשה של תשובה, ואם כן שפיר יש לומר **שהמצוה הזאת** היא מצות התשובה.

אמנם מדברי הרמב"ם, מבואר שהפרשה ההיא אינה מדברת על מצות התשובה, שהרמב"ם מפרש שהפרשה ההיא היא הבטחה לעתיד לבוא, וכמו שכתב בהלכות מלכים, (פרק י"א הלכה א'), וזה לשונו "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד לישנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקדם, מקריבין קרבנות, ועושין שמטין ויובלות ככל מצותן האמורה בתורה, וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבנו, שהרי התורה העידה עליו שנאמר **ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך ה'**, ע"כ, והיינו דלדעת הרמב"ם לא נאמר בפרשה דלעיל דין ומצוה, אלא הבטחה גרידא על העתיד, ובהכרח לפי הרמב"ם אי אפשר לפרש שמה שכתוב כאן, **המצוה הזאת**, מיירי על הפרשה שלפני זה, שהרי שם אינו מצווה על שום מצוה.

וביותר אי אפשר לומר שלהרמב"ם קאי על מצות התשובה, שהרי לא מצינו כלל בדעת הרמב"ם שיש מצות עשה של תשובה, רק מצינו בדבריו שיש מצוה שכשבא לשוב בתשובה שצריך להתוודות, כמו שכתב בריש הלכות תשובה, "כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות לפני האל ברוך הוא וכו'", עיין שם³, הרי לפי דעתו שאין כלל מצוה של תשובה בפני עצמה, בהכרח שאין הפרשה דלעיל מדברת על תשובה, ואם כן גם פרשה זו של **המצוה הזאת** מוכח שלדעת הרמב"ם שאין זה פרשה של תשובה, אלא איירי בענין לימוד התורה, דלדידה אין כלל מצות תשובה בתורה.

ב

והנה יש לפרש המשך הפסוקים לפי כל הפירושים הנזכרים, לרש"י, ולפי הרמב"ם, ולפי הרמב"ן, כל אחד לשיטתיה מהו הפירוט שיש כאן.

והנה אם נדקדק יש כאן בפרשה זו ארבע נקודות,

א. **לא נפלאות הוא ממך ולא רחקה הוא.**

ב. **לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וגו'.**

ג. **ולא מעבר לים הוא לאמר וגו'.**

ד. **כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו.**

והנה לפירוש רש"י שכאן מצווה על לימוד התורה, יש לבאר הנך פרטים, שהרי מצינו שהיסוד של הלימוד זה ארבע פעמים, כדאיתא במסכת ערובין (נ"ד:), כיצד סדר משנה וכו', וכן עיין בהקדמת הזוהר (ה.), תא חזי באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא (שהקב"ה הסתכל בתורה וברא העולם), והא אוקמוה דכתיב **ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום** ואיהו אסתכל בה זמנא ותרין ותלתא וארבע זמנין, (והוא כביכול הסתכל בה פעם ופעמיים ושלושה וארבעה פעמים), ולבתר אמר לון (ואחר כך אמר) וכו' כמה דאת אמר **אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם**, ולקביל ארבע זמנין אינון (וכנגד הנך ארבעה פעמים), דכתיב, (1) **אז ראה**, (2) **ויספרה**, (3) **הכינה**, (4) **וגם חקרה**, ברא קודשא

(2) ועי' מש"כ בזה ליקוטי נ"י נצבים תש"פ.

(3) וכן עי' מש"כ בסה"מ, ובהקדמה לספר היד, עיי"ש.

ברוך הוא מה דברא וכו', ע"כ⁴.

והנה דבר זה הוא הפלא ופלא, שהרי מדבר כאן על הקב"ה בכבודו ובעצמו, שהוא כתב התורה, ואיך יתכן אצלו כלל שיצטרך ללמוד ארבעה פעמים, אלא מוכח לומר שזהו עצם סדר לימוד התורה, היינו שבלי זה נחשב שלמד כלל, ולפי זה אם גזר ברוב חכמתו שצריך שיהא אסתכל באורייתא כדי לברוא את העולם, אם כן צריך להסתכל בה ארבעה פעמים, ופחות מארבעה פעמים חסר בהסתכלות, ודו"ק.

ונראה לבאר שמה שכתוב כאן, הנך ארבע חלוקות, (1) **ראה**, (2) **ספרה**, (3) **הכינה**, (4) **חקרה**, הם כנגד סדר הלימוד הרמוזים כאן בקרא, דהנה **ראה** פירושו שמגלה את החכמה, ו**ספרה** פירושו שמוציא אל הפועל, ממחשבה למעשה, וה**כינה** פירושו שמכוין אותו לתכלית העשייה, ו**חקרה** פירושו שהדבר הנזכר יהיה מכוון על מקומו.

ונראה שזה מה שכתוב כאן.

א. כנגד מה שצריך לראות את התורה ולגלותה, כתוב **לא נפלאות הוא ממך ולא רחקה**

הוא.

ב. כנגד מה שצריך לספר, ולהוציא אל הפועל, כתוב **לא בשמים הוא לאמר וגו'.**

ג. כנגד מה שצריך להכין את התורה כדי לעשותה, כתוב **ולא מעבר לים הוא לאמר וגו'⁵.**

ד. כנגד מה שצריך לחקור את התורה ולכוונה למעשה, כתוב **כי קרוב אליך הדבר מאד**

בפיך ובלבבך לעשתו.

ונראה שכל זה מרומז גם במה שכתוב **אשר אנכי מצוך היום**, שמרמז על פרשת שמע כנזכר, והנה בפרשת שמע כתיב **ושננתם לבניך ודברת בם**, ואיתא במסכת קידושין (ל), אל תקרי **ושננתם** אלא ושלשתם, אם כן כתיב בפרשת תלמוד תורה, ושלשתם, שקודם צריך ללמוד שלושה פעמים, ואחר כך **ודברת בם**, שזה פעם רביעית, ודו"ק.

והנה נתבאר בדברי הרמב"ם שפרשה זו איירי בלומד התורה עצמו, איך הוא צריך להכין עצמו כדי לקבל התורה, והנה עיין ברמב"ם הלכות תלמוד תורה, (פרק ג' הלכה ו'), מי שנשאו ליבו לקיים מצוה זו כראוי לה, ולהיות מוכתר בכתרה של תורה, לא יסיח דעתו לדברים אחרים, ולא ישים על ליבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחד וכו', ובהלכה ח' כתב, **לא בשמים היא** לא בגסי הרוח היא מצויה, **ולא מעבר לים היא** לא במהלכי מעבר לים היא וכו', ועיין בהלכה י"ב שם, אמרו חכמים, ברית כרותה, שכל היגע בתלמודו וכו' בצנעה מחכים וכו' וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו, תלמודו מתקיים בידו, עיין שם.

ונראה שזה מרומז כאן בהנך ארבעה פרטים.

א. מה שקאמר שלא יסיח דעתו וכו', היינו **שלא נפלאות הוא ממך וגו'.**

ב. ומה שקאמר שלא תמצא בגסי הרוח היינו דכתיב **לא בשמים הוא לאמר וגו'.**

ג. ומה שקאמר שיהא ממעט בסחורה היינו דכתיב **ולא מעבר לים הוא לאמר וגו'.**

ד. ומה שקאמר שלומד בצנעה ויוציא מפיו, היינו דכתיב **כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך**

ובלבבך לעשתו, ודו"ק.

ולפי דרכו של הרמב"ן, שפרשה זו איירי לגבי תשובה, נראה לבאר הנך ארבעה פרטים

באופן אחר.

על פי מה שאמרו חז"ל, (ילקוט שמעוני תהילים (כ"ה) רמז ש"ב), וזה לשונם, דבר אחר

טוב וישר ה', למה טוב, שהוא ישר, ולמה ישר, שהוא טוב.

שאלו לחכמה חוטא מה עונשו, אמרה להם **חטאים תרדף רעה.**

(4) וכן עי' מש"כ בביאור הגר"א, (אור"ח סי' קל"ט סעי' א'), שציין למד"ר ריש פר' כי תשא, שצריך להכין הקריאה ד' פעמים, ועי"ש במדרש, דיליף לה מהך קרא אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם.

(5) ועי' פי' המלבי"ם איוב (כ"ח).

פרפראות/המשך

אחר), **העדתי בכם היום את השמים וגו'**, אמר להם הקב"ה לישראל, הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם, שמא שנו את מדתם, שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם, כענין שנאמר **וזרח השמש ובא השמש**, הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם, שמא שנתה מידתה, שמא זרעתם אותה ולא צמחה, או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים, ומה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכין אין מקבלין שכר, ואם חוטאין אין מקבלין פורענות, לא שנו את מדתם, אתם, שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות, על אחת כמה וכמה, ע"כ.

ולכאורה קל וחומר זה פריכא הוא, דמה בכך שאין הם מקבלים שכר וכו', הא שנינו במסכת עבודה זרה (ג), אמר ר' חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, ועיין בתוספות שם, וזה לשונם, (ששכרו של מי שמצווה ועושה יהיה יותר משכרו של מי שאינו מצווה ועושה), פירוש מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו, ע"כ. הרי שאדרבה היכא דמצווה מגיע לו יותר שכר מפני שדואג וכו', ואם כן מה הראיה מהשמים והארץ, הרי הם אינם מקבלים שכר, ומשום הכי אין להם דאגה לבטל יצרם, דאין להם כלל יצר לשנות מדרכם, ומשום הכי באמת לא שינו מדרכם, ומה ראייה וקל וחומר לישראל יש כאן, שלהם יש יצר הרע שמונע אותם מלקיים מצוות בוראם, ומשום הכי אפשר שישנו ממה שציווה להם, וצריך עיין⁴.

(4) ואין נראה לחלק בין מ"ע למצוות ל"ת, והיינו דעי' קידושין (ל"א), א"ר יוסף (שהיה סומא), (למסקנא) מאן דאמר לי דאין הלכה כר"י, (דס"ל דסומא פטור מן המצוות), עבידנא יומא טבא לרבנן, ומשום שגדול המצווה ועושה, עי"ש, והיינו שעל מה שסומא פטור אם יתברר לו שחייב על דבר זה יעשה יו"ט לרבנן, ומשום שעל דבר זה שייך לומר גדול המצווה ועושה, ודו"ק.

והנה עי' באחרונים נידון בדין סומא פטור מן המצוות, אם זה רק ממ"ע אבל לא ממ"ל שבהם, אף סומא חייב, (עי' בספר המכריע (סי' ע"ח), ועי' טו"א מגילה (כ"ד), ובשו"ת רעק"א קמא קס"ט, תנינא קנ"ג), ואם נאמר כהנך אחרונים שפטור רק ממ"ע, א"כ ראיית הגמ' שגדול המצווה ועושה, אינו אלא במ"ע, ואפשר דבל"ת לא נאמר בהם שגדול המצווה ועושה, ועי' לשון התוס' ע"ז (ג), גדול המצווה ועושה, פי' מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו, ע"כ, ומשמע מזה שעיקר מצווה ועושה הוא כדי שלא יהא יכול לקיים מ"ע, וא"כ א"ז שייך לל"ת.

ולפי"ז אין מכאן קושיא כלל, דגדול המצווה ועושה

שאלו לנבואה חוטא מה עונשו, אמרה להם הנפש החוטאת היא תמות.

שאלו לתורה חוטא מה עונשו, אמרה להם יביא אשם ויתכפר לו.

שאלו להקב"ה חוטא מה עונשו, אמר להם יעשה תשובה ויתכפר לו, הדא הוא דכתיב טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך שהוא מורה לחטאים דרך שיעשו תשובה, ע"כ.

ומבואר שהדרך הטוב והישר למי שחטא הוא תשובה, דהיה עוד אפשרויות לחוטא, אבל טוב וישר הוא התשובה.

ונראה שזה מה שמבואר בפרשה זו, כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום, שמצות תשובה שציוויתך בפרשה דלעיל, הוא טוב וישר, ומפני כמה טעמים.

א. לא נפלאות הוא ממך ולא רחקה הוא, שאין צורך שירדוף אותך רעה, שזה דבר מכוסה ודבר רחוק.

ב. לא בשמים הוא לאמר וגו', פירוש שאינך צריך למות משום שחטאת.

ג. ולא מעבר לים הוא לאמר וגו', שצריך לעלות לירושלם ולהביא קרבן.

ד. אלא כי קרוב אליך הדבר מאד, שמצות התשובה קרובה היא, בפיך ובלבבך לעשותו, שאפשר לעשותו מיד, וזה טוב וישר.

ובביאור אמאי נקראת התשובה טוב וישר, אפשר משום שמי ששב בתשובה מאהבה עוונותיו נעשים לו כזכויות, ואם כן אין בתשובה רק דבר ישר שנמחקו חטאותיו, אלא זה גם טוב, שיוצא לו תועלת ממנה שנעשים כזכויות, ואפשר דהיינו דכתיב הכא לעשותו, שעל ידי תשובה אפשר עוד לעשות לחטא גם כן למצוה, ודו"ק.

ובאופן אחר נראה דאפשר לבאר הנך ארבע חלוקות, כנגד ארבעה חלקי התשובה, שהם, (1) עזיבת החטא, (2) חרטה, (3) וידוי, (4) קבלה לעתיד, ויש לומר שזה מה שכתוב כאן.

א. לא נפלאות הוא ממך ולא רחקה הוא, לעזוב החטא.

ב. לא בשמים הוא לאמר וגו', החרטה.

ג. ולא מעבר לים הוא לאמר וגו', הוידוי.

ד. כי קרוב אליך הדבר מאד, שזה קבלה על העתיד, בפיך ובלבבך לעשותו, פירוש לעשות תשובה.

אכן נראה שאין כאן קושיא כלל, דמה שאמרו גדול המצווה ועושה, מיירי דווקא באופן שיש שכר על קיום דברי הבורא, ובכגון דא יש יותר שכר למי שהוא מצווה ועושה, יותר ממי שאינו מצווה ועושה, ודייקא מפני שדואג וכו', אבל השמים והארץ אין שום שכר לא לשמים ולא לארץ, שאין שייך אצלם כלל לא שכר ולא עונש, ואפילו הכי לא שינו מידתם, אם כן מה שעושים מצד עצמם הם עושים שזה מהותם שכל הנברא בשמי לכבודי בראתיו יצרתיו ואף עשיתיו, ושהכל ברא לכבודו, ואם כן ישראל שצריכים לעשות רצונו של מקום, וזה עצם מידתם וזה מהותם, כל שכן שיעשו רצונו, וכאן הטענה היא על עצם העשייה, ולא על קבלת השכר והעונש, רק מעיד בהם שלא ישנו את מידתם, ועל זה שלא ישנו את מידתם ויעשו מה שצריכים לעשות עוד יקבלו על זה שכר, ואם לא יקבלו עונש, ודו"ק.

נאמר רק לגבי מ"ע, וכאן י"ל שאיירי לגבי ל"ת, ושפיר יש כאן ק"ו משמים וארץ שלא ישנו מידתם. אכן אי"ז נראה, חדא דאין בזה סברא שבל"ת לא יהיה יצרו מתגבר כנגדו, ועי' לשון התוס' קידושין (ל"א), גדול המצווה ועושה, נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף, לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור, ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו, שאם ירצה יניח, ע"כ, ומלשון התוס' משמע דקאי על ל"ת, וכמו שכתב פן יעבור, ודו"ק, (והא דכתב התוס' בע"ז משום דשם קאי על מ"ע, שעכו"ם שקיים מ"ע שלו אינו מקבל שכר אלא כמי שאינו מצווה ועושה, עיי"ש, אך א"כ יש לדון שהתוס' שפי' הסוגיא בקידושין לגבי ל"ת, א"כ ס"ל כדעת המכריע ססומא פטור גם ממל"ת, וע"ז קאי גדול המצווה ועושה, וצ"ב, ואכ"מ).

מכון נחמת יצחק

משגר

לרבינו ראש הישיבה שליט"א

לצוות המכון,

לידידי וקוראי העלון

ולכל עמך בית ישראל

ברכת "שנה טובה ומתוקה"

ושיזכו להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים

כתיבה וחתומה טובה א גוט געבנשטער יאר

הוצאות העלון השבוע

נודב על ידי ידידינו

הרב משה זלמן הכהן לאנץ שליט"א

לרגל שמחת הולדת בתו חנה שתחי'

יה"ר שיזכה לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים

ורוב נחת דקדושה. אמן.

הקידושא רבה יתקיים

בביה"כ גן מחל